

Social utblick

Arne Borg

När brukaren blev humankapital

Det går undan i svängarna. För inte så länge sedan var "brukarinflytande" honnörsordet för dagen. Medborgarna skulle få större inflytande, göras mer delaktiga i den kommunala verksamheten. Avståndet mellan medborgare och beslutsfattare skulle minskas. Många kommuner trodde sig kunna uppnå den målsättningen genom att dela upp sin organisation i mer eller mindre självständiga kommunalnämnder, var och en med sin administration. Visst höjdes varnande röster för att detta skulle leda till ökade kostnader, men det var ett pris man var beredd att betala för att uppnå det goda syftet, ökad närdemokrati.

Så började kalla ekonomiska isvindar svepa fram över kommunerna. Staten övervältrade allt mer av sin verksamhet på kommunerna samtidigt som man urholkade statsbidragen och införde kommunalt skattestopp. Ökade utgifter således men minskade inkomster. Och runt hörnet väntar nu den kommunalekonomiska utredningen som om den genomförs påskyndar den ekonomiska utarmningen. Resultatet kan naturligtvis bara bli ett. En våldsam jakt på besparings-

objekt. Den ena "heliga kon" efter den andra förs till slaktbänken. De kommuner som infört kommunalnämnder börjar redan få kalla fötter.

Oroliga medborgare lugnas med att privatisering och ökad konkurrens utifrån skall göra det möjligt att uppehålla den kommunala standarden även med kraftigt minskade inkomster. För att underlätta möjligheterna till omorganisation av den kommunala verksamheten har vi fått en ny kommunallag från den 1 januari i år och som ger kommunerna praktiskt taget fria händer att organisera sin verksamhet enligt eget gottfinnande. Resultatet har inte låtit vänta på sig. Allt fler kommuner organiseras nu efter modell av det privata näringslivet. Verksamheter bolagiseras eller överlämnas till entreprenörer och kooperativ. Därmed begränsas allmänhetens insyn till ett minimum. Kvarvarande kommunal verksamhet i indelas i beställarnämnder och resultatenheter och det mesta underordnas ekonomin. Budgeten blir själva målet för verksamheten och kvalitén kommer i andra hand.

Men brukaren då? Vart tog han vägen? Nej, han är inte bortglömd. Men han kallas inte längre för brukare. Han är kund. (I vissa exklusiva kretsar kallas han rent av humankapital). Verksamheterna skall nu eftersträva goda kundkontakter.

Som kund lär medborgaren få ungefär samma inflytande på och relation till den kommunala verksamheten som till matvarubutiken och varuhuset. Frågan är när socialstyrelsens uppgifter övertas av konsumentverket.

Nästa nummer av socialmedicinsk tidskrift

Etiska konflikter i forskning och vård (nr 5/92)

Ur innehållet:

Tore Nilstun: **Forskning och etiska principer**

Astrid Norberg: **Etiska regler contra empatisk förmåga**

Margareta Sanner: **Forskning om döden – metodval och etik**

Jan Beskow: **Etiska problem kring känsliga intervjuer**

Bo Runeson, Ulf Åsgård: **Samtal med efterlevande – erfarenheter från forskningsintervjuer vid självmord**

Alice Rinell Hermansson: **Datakvalitet och personlig integritet**

M Andersson, S Johansson: **Att reflektera över forskningens etiska aspekter**

Hampus Lykens: **Några synpunkter på de forskningsetiska kommittéerna**

Utkommer 2 juni